

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik Postbus 2235 6201 HA Maastricht

Het SOK-bestuur:

Rob Heckers	Voorzitter	043-343 81 71	<i>robmac@planet.nl</i>
Rik Bastiaens	Secretaris	00-3212-210 639	<i>rik.bastiaens@pandora.be</i>
Jacquo Silvertant	Bestuurslid	06-526 506 37	<i>silvertant@nutsonline.nl</i>
Ger Beckers	Bestuurslid	043-367 08 57	<i>gerbeckers@home.nl</i>
Peter Jennekens	Bestuurslid	043-364 84 89	<i>p.e.e.jennekens@home.nl</i>

SOK secretariaat adres:

Krukstraat 2, 3770 Val-Meer (Riemst), België , 00-3212-210 639, *rik.bastiaens.@pandora.be*

E-mail SOK:

sok@nhgl.org

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica". *www.subbrit.org.uk*

Bestuur Stichting ir D.C. van Schaik:

Joep Orbons	Voorzitter	043 - 361 87 93	<i>j.orbons@xs4all.nl</i>
Wilfred Schoenmakers	Secretaris	043 - 344 07 41	<i>w.schoenmakers@nutsonline.nl</i>
Desirée Schoenmakers	Penningmeester	043 - 321 65 06	<i>d.schoenmakers@wanadoo.nl</i>
Richard Ramakers	Bestuurslid	043 - 407 19 64	

Stichting ir. D.C. van Schaik:

www.vanschaikstichting.nl

Technische Commissie Stichting ir D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Mgr. Soudantstraat 5, 6226 GC Maastricht. Telefoon: 06-557 78 846

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, telefoon: 00 - 3212-454 059

E-mail: *tbreuls@skynet.be*

Redactie SOK-Info:

Gijs Vreeswijk, Amsterdamse straatweg 298 bis, 3551 CS Utrecht, telefoon: 06 - 143 88 253

E-mail: *gijsvreeswijk@casema.nl*

De SOK op Internet:

www.sok.nl

SOK-ledenpasjes:

SOK-leden kunnen een SOK-lidmaatschapspasje krijgen dat een jaar geldig is.

De aanvraag moet vergezeld van een pasfoto bij de secretaris worden ingediend.

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Voorpagina: De bekende plafondtekening van Sint Joris en de draak (foto Rob Heckers).

Nieuwe leden en adreswijzigingen

Aspirant-leden als lid aanvaard door het bestuur:

Vincent Laheije

K. Walraven

Joris de Ruiter

Nieuw e-mail adres:

Erik Honée: honee.houben@versatel.nl

Ad Geraerds: Geraerds-Miese@kpnplanet.nl

Wim Kneepkens: wrkneep@versatel.nl

Adreswijziging:

Philippe Meijers

Jekerstraat 47c I

6211 NS Maastricht

Programma ledenavond vrijdag 8 september 2006

Het definitieve programma was bij het ter perse gaan van deze SOK-Info nog niet helemaal rond. De vakantieperiode en het hierdoor niet bereikbaar zijn van veel leden was een probleem voor de ledenavond-coördinator.

Wat er wél al definitief vast staat is:

- dat enkele leden (o.a. John Caris en Henk Blaauw) u op de hoogte brengen van de stand van zaken van hun onderzoeken.
- er een film over het ondergrondse zal worden vertoond die binnenkort op de Limburgse zender LI zal worden uitgezonden. LI gaat een serie over mergelgroeven uitzenden. Vanavond zal de Pilotaflevering worden getoond. Wij hebben de primeur!
- Joep Orbons op vakantie in Engeland is geweest en daar verschillende groeven heeft bezocht. Een verslag hiervan zal worden vertoond.
- Jo Pantekoek is in zijn omvangrijk dia-archief gedoken en is weer boven gekomen met enkele juweeltjes van dia's over, helaas, verdwenen zaken uit de Sint Pietersberg en in het bijzonder de Zwarte en Wilde berg. Op deze manier kunnen de mensen die nooit de mogelijkheid hebben gehad deze gedeelten van de Sint Pietersberg te bezoeken zich toch een beeld vormen en kunnen de mensen die de gedeelten wél kenden hun geheugen opfrissen.

Rob Heckers,
ledenavond coördinator

Verslag ledenavond 15 mei 2006

Zoals gebruikelijk was het zaaltje in het Natuurhistorisch Museum Maastricht weer goed gevuld met belangstellenden voor deze (thema) ledenavond. Na enkele korte huishoudelijke mededelingen werd kort stilgestaan bij het terugtreden van de SOK-info redacteur Fons Leunissen en werd de nieuwe redacteur, Gijs Vreeswijk, aan het aanwezige publiek voorgesteld. Gijs zal zich elders in deze SOK-Info aan u voorstellen.

Zowel leden als niet leden waren naar de ledenavond in het museum gekomen om te luisteren naar onze uit Berlijn overgekomen gastspreker Michael Foudrowitz. Foudrowitz is verbonden aan de “Berliner Unterwelten”. Dit is een soort Berlijnse SOK die zich bezighoudt met onderaardse installaties (bunkers ed.) uit de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast is hij redacteur en schrijver van wetenschappelijke en populair-wetenschappelijke publicaties. Bij veel films en documentaires over het Derde Rijk en de Tweede Wereldoorlog die vertoond worden op Discovery Channel en Spiegel-TV was Foudrowitz de wetenschappelijk adviseur. Het belooft dan ook een zéér interessante ledenavond te worden.

Het specialisme van de heer. Foudrowitz, ondergrondse installaties uit WOII, is een uitgebreid onderwerp. Daarom werd niet al te diep ingegaan op de verschillende installaties, het bleef bij een overzicht. Voor uitgebreide details was simpelweg geen tijd. Hierdoor was het ook voor de mensen die de Duitse taal niet zo goed beheersten goed te volgen en bleef de “vaart” erin. Veel Duitse en niet in Duitsland gelegen installaties en ondergrondse bouwkundige voorzieningen werden kort besproken. Al met al een zéér verhelderende presentatie waarbij de rol van de krijgsgevangenen en Joodse dwangarbeiders niet werd vergeten. De Duitse installaties werden veelal gebouwd door dwangarbeiders. Michael stond ook stil bij de afschuwelijke, mensonterende, omstandigheden waarin deze mensen hun werk moesten doen. Iets wat onbegrijpelijk blijft en diepe indruk maakte op de aanwezigen.

Omdat het een thema-avond was, stonden er geen andere onderwerpen op het programma. Nadat ondergetekende, namens de SOK, gastspreker Michael Foudrowitz een kleine attentie had aangeboden, werd zoals gewoonlijk gezellig nagepraat in het museumcafé.

Rob Heckers

Nieuwe redacteur

Zoals jullie in het verslag van de laatste ledenavond al konden lezen heeft Fons Leunissen de redactie van de SOK-Info vaarwel gezegd. Dit betekent dus dat jullie hersenen momenteel letters verwerken die geschreven zijn door een nieuwe redacteur. Ik zal me dus maar even voorstellen. Mijn naam is Gijs Vreeswijk, ik woon in Utrecht en ben 29 jaar oud. Ik heb net een opleiding journalistiek afgerond en ben sinds januari 2006 lid van de SOK. Nog maar heel kort dus. Kortom, het bindweefsel van de SOK, SOK-Info, is in beheer gegeven aan een aspirant-lid.

Voor iedereen die zich afvraagt wat een in Utrecht wonende journalist bij de SOK doet, zal ik uit de doeken waar mijn fascinatie voor Limburgs ondergrondse hollen en spelonken

vandaan komt. Dit geeft denk ik het beste inzicht in jullie nieuwe redacteur. Ik ben voorlopig niet van plan om aan de inhoud van de SOK-Info te gaan sleutelen. Zoals jullie hebben kunnen zien is de lay-out wel grondig aangepakt. Hierover is meer te lezen in het stukje van Rob iets verderop in de SOK-Info. Inhoudelijk hou ik voorlopig het formaat van Fons aan.

Een klein jongetje, een schep en een tuin waar de bloemperken niet heilig zijn. Mijn eerste (en voorlopig laatste) ondergrondse bezit bevond zich in de zuidwesthoek van Drenthe. In de toenmalige tuin van mijn ouders. In deze, door voormalige plaggenhutbewoners bevolkte provincie, groef ik midden jaren tachtig met de hulp van een heleboel vriendjes een ondergrondse hut. Een paar gangen die enkele grotere ruimtes met elkaar verbonden, een ideale speelplek. Ik baalde dan ook flink toen mijn ouders in 1988 aankondigden dat we Drenthe gingen verruilen voor Limburg. Elf jaar oud had ik helemaal geen zin om de vertrouwde omgeving waar ik was opgegroeid te verlaten. Mijn mineurstemming veranderde bij toverslag toen mijn vader één woord liet vallen: grotten.

De gebruikelijke toeristische rondleidingen in de Sint-Pietersberg en de stelsels in Valkenburg waren voldoende om gewone interesse om te laten slaan in fascinatie. Ik woonde amper in Limburg toen ik al plannen begon te maken om zelf op onderzoek uit te gaan.

Mijn eerste zelfstandige kennismaking met een groeve was de Keerderberg-Tussen, het kleine stelseltje (voormalige 2e verdieping) links van de ingang van de Keerderberg-Midden. De paar kruipgangen en de leeggestroomde aardpijpen (die toen nog niet waren dichtgeschoven) waren de ideale plek om voor het eerst kennis te maken met Limburgs ondergrondse wereld. De gangetjes van de Keerderberg-Tussen verveelden echter al snel, na wat wringen en persen kwamen ik en mijn nieuwe klasgenootjes er achter dat we door de vleermuisgaten van de Keerderberg Midden pasten, een nieuwe wereld ging voor ons open. Niet lang daarna vond ik tijdens een schooluitje op de Sint-Pietersberg een ingang (4 schouwen) naar het stelsel Slavante. Na een korte verkenning van de achterliggende gangen besloten een vriendje en ik om in het weekend terug te komen en de gangen grondig te verkennen. Stel je voor dat we in de 'grote' berg konden komen.

In de jaren waar ik nu over spreek kon je zo door de B-muren wandelen. Mijn allereerste zelfstandige tocht in de Sint-Pietersberg begon bij de 4 schouwen en eindigde bij de hoofdingang van Zonneberg. Vanaf dat moment was ik bijna ieder weekend wel in of bij een groeve te vinden. Kort daarna werd de Keel 'ontdekt'. Toen ik vijftien/zestien jaar oud was, kreeg ik naast 'grotten', ook andere interesses zoals uitgaan en verwaterde mijn fascinatie een beetje. Een paar jaar geleden wilde ik weer eens ondergronds maar voor de hoofdingang van de Keel kwam ik tot de ontdekking dat een poort de toegang versperde. Zonneberg zat potdicht en ook andere groeven die ik kende van vroeger, waren niet meer zo makkelijk te betreden. Na wat zoekwerk op internet kwam ik de RRB-regeling voor Zonneberg tegen. Het lopen op vrijdagavond leidde uiteindelijk tot het aanmeldingsformulier van de SOK. Vandaar dat jullie nu woorden lezen van mijn hand. Ik hoop dat jullie deze en komende SOK-info's met net zoveel plezier zullen lezen als de exemplaren in de jaren hiervoor.

Nieuwe lay-out SOK-info

Zolang we ons kunnen herinneren is de omslag van de SOK-Info niet of nauwelijks veranderd. Dus waarom nu dan wel dacht u misschien toen u de SOK-Info uit de enveloppe haalde. Omdat er een nieuwe redacteur is en we ons zo willen profileren? Niets is minder waar. Het was gewoon een praktische reden.

Het afbeeldingkader dat op de omslag staat, had een verkeerde lengtebreedte verhouding. Daardoor was het niet mogelijk om foto's of afbeeldingen in zijn geheel te plaatsen. Elke keer moest er een 'smalle' uitsnede gemaakt worden die paste in het kader. Dat dit voor de redactie problemen opleverde mag voor zich spreken. Veel mooie afbeeldingen vielen af omdat ze niet in het kader konden worden ingepast. Ontelbare keren hebben oud-redacteur Fons Leunissen en ondergetekende zich het hoofd gebroken welke afbeelding dan wel paste. Dit was vaak 'last minute' werk als er weer eens naar een wél passende afbeelding moest worden gezocht. Een veelgehoorde kreet binnen de redactie was: "dan neem in Godsnaam die maar". Dit waren helaas vaak afbeeldingen die niets met de inhoud te maken hadden. De omslag was dan ook het zwakste punt van onze fraaie SOK-Info.

Verschillende malen heb ik geprobeerd het kader zo aan te passen dat het allemaal wél paste, zonder de bestaande en beproefde lay-out geweld aan te doen maar toen het kader verbreed werd tot de goede fotoverhouding bleek er geen plaats meer te zijn voor het SOK-logo en tekst aan de linkerzijde. Tenzij het sterk verkleind werd. Dit leverde geen verbetering op. Het oog wil ten slotte ook wat, nietwaar. Na lang aarzelen heb ik dan ook besloten een geheel nieuwe omslag te ontwerpen. En helemaal opnieuw te beginnen en het logo en de tekst op de omslag te restylen. Zie hier het resultaat.

Wat het binnenwerk betreft: ook hier is iets veranderd, namelijk het lettertype. Dit was ook al een tijdje een doorn in mijn oog. Hoewel indertijd door mij zelf ingevoerd, vond ik dat het tijd werd voor een iets moderner en eleganter font. Toen ik begon als opmaker/redactielid moest ik de SOK-Info, uitprinten op mijn inkjet printertje en deze prints werden dan in de copy-shop gekopieerd. U begrijpt natuurlijk dat hierbij heel wat aan kwaliteit verloren ging. Een strak en stevig lettertype was dan ook nodig zodat er, na het printen en kopiëren, een goed leesbare tekst overbleef. Gelukkig ging de digitale revolutie niet aan onze redactie en de copy-shop voorbij en kwamen er betere technieken binnen handbereik zodat we al een hele tijd alles digitaal kunnen aanleveren en alles één- op -één kan worden gereproduceerd. Het logge en brute lettertype is dus overbodig geworden en kan vervangen worden door een fraaier type.

Het is misschien even wennen aan de vernieuwde SOK-Info maar ik hoop dat het uw goedkeuring kan wegdragen. Uiteraard staat de redactie open voor commentaar en suggesties en horen wij graag wat u ervan vindt.

Namens de redactie
Rob Heckers

Datering van roetvlekken in de Caestertgroeve

Het onderzoek naar de herkomst en betekenis van de zogenaamde “Christelijke tekeningen” in de Caestertgroeve verloopt traag maar gestaag. De datering met behulp van de C14-methode van de wandtekeningen die met houtskool zijn gemaakt lukte moeiteloos en wees uit dat enkele tekeningen in het begin van de vijftiende eeuw en andere in het midden van de vijftiende eeuw zijn gemaakt.

De datering van de plafondtekeningen van Sint Joris en andere plafondtekeningen in de directe omgeving daarvan, leverde veel problemen op. Tweemaal werd door René Hoppenbrouwers van het Restauratie Atelier Limburg vanaf een lange ladder van de Civiele Dienst van Riemst een monster van de roettekeningen genomen, maar steeds bleek de hoeveelheid roet onvoldoende voor een betrouwbare datering.

Uit nader roetonderzoek op een van de chemische laboratoria van de Radboud Universiteit in Nijmegen bleek dat voor een succesvolle datering een roetoppervlak van ongeveer 10x10 centimeter moest worden afgeschraapt. De cultuurhistorische waarde van de tekeningen maakt het echter onverantwoord om zoveel roet van een tekening te verwijderen. Om toch wat meer te weten te komen over de leeftijd van de tekeningen hebben we ons vervolgens op de roetvlekken in de nabijheid van de plafondtekeningen gericht. Datering van zo'n roetvlek, afkomstig van een olielampje van een blokkreker en ontstaan in de tijd van de ontginning, geeft aan dat de plafondtekeningen in ieder geval na die tijd zijn gemaakt.

Het verzamelen van roet in de Caestertgroeve (foto: Max Wijnen).

Maar hoe verzamel je roet van een roetvlek die zich midden op het plafond van een 10 tot 12 meter hoge gang bevindt? Wim Kneepkens was zo vriendelijk zijn CAVE-CAM, die tot die hoogte reikt, in te zetten. Hij ontwierp een ingenieuze constructie met een schrapper, die middels lijntjes vanaf de grond te bedienen was, op de roetvlek werd geklemd en het roet in een zakje onder de schrapper deed belanden. Met verenigde krachten werd het apparaat door een aantal behulpzame SOK-leden vanaf de Caestertboerderij naar de betreffende locatie in de groeve gebracht en daar opgesteld. Helaas leverde ook dit monster niet het gewenste resultaat op: het zakje zat vol mergel waarin het roet zichtbaar ontbrak.

Ton Breuls regelde een vierde (de laatste poging hadden we afgesproken) monsternamen waarbij een steiger van 8 meter hoogte werd ingezet. Met de hulp van 27 SOK-leden werden de steigerpalen vanaf de boerderij naar de groeve gebracht en daar door een professionele steigerverhuurder tot een veilig geheel opgebouwd. Ondertussen was zoon Blaauw thuis getraind in het kwantitatief verwijderen van roetvlekken van mergeloppervlakken. Hij beklom de steiger, zekerde zich aan de constructie en verzamelde voldoende roet voor een betrouwbare datering. Het gebeuren werd door Jaap Brandsma gefilmd en door verschillende SOK-kers gefotografeerd, terwijl de catering voor koffie, thee en warme Indonesische hapjes zorgde.

Na afloop werd de steiger vakkundig gesloopt en de steigerpalen bergopwaarts teruggebracht naar de transportauto bij de boerderij. Daar stonden de door Ton geschonken bakken bier klaar en omdat het niet zo'n prettig weer was verhuisde het gezelschap naar de binnenplaats onder het "sjop". Als extra en sympathieke surprise kwamen Carla en Wil Ramaekers ons nog onthalen op zelfgemaakte cake met verse koffie. Onnodig te vertellen, dat van de cake alleen nog enkele kruimels restten. Dankzij de inzet van zoveel SOK-leden slaagde deze onderneming, die toch heel wat inspanning vergde en door Ton op de van hem bekende wijze succesvol geleid en gestuurd werd.

Het resultaat: er werd voldoende roet verzameld voor een betrouwbare datering. Het roet stamt uit de periode 1375 – 1420. Je zou dus kunnen zeggen dat de plafondtekeningen van Sint Joris c.s. uit een periode stammen van na 1400. De datering is niet nauwkeuriger of preciezer (= een korter tijdsbestek dan 35 jaar) omdat er sprake is van een geringe verontreiniging door koolstof van een andere datum. Om dat effect tot een minimum te reduceren is een zogenaamd blancomonster verzameld: mergel zonder roet, die in de directe nabijheid van de roetvlek van het plafond is geschraapt. De resultaten van de drie dateringen van de verschillende Caesterttekeningen worden nu in een stage van twee studentes van de Radboud Universiteit onder leiding van prof. J. Koldewey gebruikt in een nader onderzoek naar de herkomst en betekenis van de tekeningen. Binnen enkele maanden hoop ik daarover nader te kunnen rapporteren. Max Wijnen heeft in de afgelopen jaren de gegevens verzameld voor een nauwkeurige graafrichtingenkaart van de bovenste ontginningsfase van de Caestertgroeve. De kaart met een toelichtend artikel is praktisch gereed en zal binnenkort gepubliceerd worden. Samen met de verzamelde literatuurgegevens over de groeve en de gegevens die Jacquo Silvertant in het verleden over de groeve heeft gepubliceerd, wordt momenteel gepoogd een beeld te krijgen van de ontginningsgeschiedenis van de groeve. Daarbij is ook nog het onderzoek van de inscripties van Ed de Grood en Jos Cobben van

belang. Maar een totaalbeeld is er nog lang niet. Verder onderzoek onder andere in de bibliotheken en archieven in Luik is wenselijk maar vanwege de taalbarrière moeizaam. Het verloop van bovenstaand onderzoek is en wordt regelmatig gefilmd door Jaap Brandsma, waarbij ook Max Wijnen zijn steentje heeft bijgedragen. Als het onderzoek een zekere afronding heeft gekregen, hopen we ook het filmen te kunnen afsluiten en na montage tot een nuttige en bruikbare videoproductie te komen

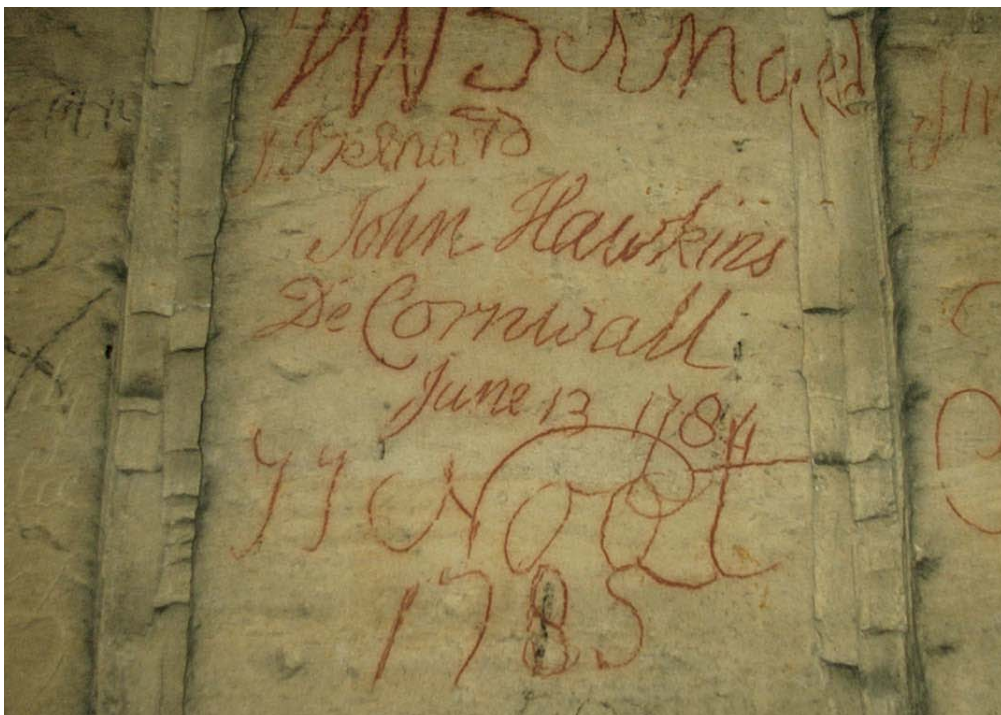
Malden, 9 augustus 2006.

Henk Blaauw

Bezoeker opgespoord

Deze aflevering van 'bezoeker opgespoord' begint bij de tweede pompenkamer in het stelsel Zonneberg (Sint Pietersberg). In Zonneberg liggen drie Pompenkamers, deze stammen uit de Tweede wereldoorlog en waren bedoeld als drinkwatervoorziening voor evacués. De locatie van de tweede pompenkamer ligt vlakbij het einde van de Bloemenweg en aan het begin van de hoofdweg die naar de blokkenschacht leidt en vroeger naar Wilde Berg (red).

Met de tweede pompenkamer in de rug lopen we de gang in die leidt naar de reclametekening van 'Van Houten Cacao'. Na een tiental meters komen we op een splitsing. Je kan hier recht door richting de reclametekening van 'Van Houten' en linksaf richting 'het tunneltje' vlakbij de tweede kapel.

Het betreffende opschrift in het gangenstelsel Zonneberg (foto: Guus Seegers).

Wanneer we de gang richting het tunneltje inslaan, dan staat hier links op de muur een interessant opschrift: 'John Hawkins de Cornwall june 13 1784'. Tijdens een zoektocht op het Internet naar informatie over fossielen en mineralen kwam ik de naam John Hawkins herhaaldelijk tegen en dacht ik onwillekeurig aan de foto die ik in Zonneberg een aantal jaren geleden gemaakt had van dit opschrift. Nieuwsgierig geworden ging ik op onderzoek uit en kwam de volgende zaken tegen.

John Hawkins werd in 1761 geboren in Trewithen, Cornwall en kwam uit een welgestelde familie. Hij studeerde geologie aan de Cambridge University en ontwikkelde daarnaast een rijke interesse voor botanie en archeologie. Voor en na zijn studie reisde hij veel door Europa en het Midden Oosten. Tijdens zijn reizen deed hij ondermeer onderzoek naar mijnbouwtechnieken, mineralen en fossielen. Wellicht heeft hij tijdens één van zijn reizen op 23-jarige leeftijd, een stop gemaakt in Maastricht. Tijdens dit bezoek heeft hij waarschijnlijk een bezoek gebracht aan de Sint Pietersberg, waar destijds al veel over geschreven was. Mogelijk heeft hij hier gezocht naar fossielen en wellicht hebben ook de ontginningstechnieken van de blokbrekers zijn interesse gehad. De mineraal- en fossielverzameling van John Hawkins wordt samen met die van zijn vriend, de geoloog Sir Philip Rashleigh (1729-1811), als mooiste en uitgebreidste van Europa beschouwd.

John Hawkins was de eerste vice-president van de Royal Geological Society of Cornwall, deze vereniging werd opgericht in 1814. Hij heeft diverse manuscripten geschreven over de Cornish mijnbouw en was zeer begaan met het lot van de mijnwerkers in zijn omgeving. De arbeiders die in Engeland ondergronds werkten kwamen destijds in groten getale om vanwege de gebrekkige mijnbouwtechniek. Hierdoor is hij zich gaan verdiepen in het verbeteren van technieken om de mijnbouw veiliger te maken. John Hawkins trouwde in 1801 met Mary Esther Sibthorp wier vader, John Sibthorp, professor in botanie was aan de universiteit in Oxford. John en Mary kregen 6 kinderen en gingen na het overlijden van John's broer, het parlamentslid Christopher Hawkins, in diens huis aan het Bignor Park in Sussex wonen. John Hawkins stierf op 80-jarige leeftijd in 1841. Hij zal vooral herinnerd worden voor zijn aandeel in de Cornish geologie, zijn collectie mineralen en fossielen, maar ook wegens zijn tomeloze inzet voor het verbeteren van de mijnbouwtechnieken in zijn eigen Cornwall.

Gezien het levensverhaal van John Hawkins lijkt het mij zeer aannemelijk dat de persoon die het opschrift 'John Hawkins de Cornwall' op 13 juni 1784 sierlijk met rood krijt op de mergelwand schreef, één en dezelfde persoon is.

Guus Seegers.

Prijs voor NHGL

In de loop van april gonsde het van de geruchten dat het Natuur Historisch Genootschap Limburg (NHGL) genomineerd zou zijn voor de 'Mediaprijs voor natuur'. Daarom reed een delegatie van de SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik op vrijdagmiddag 28 april naar het kantoorgebouw van Dagblad de Limburger te Sittard. Er was een gemengd gezelschap aanwezig, veel werkgroepen van het NHGL, afgevaardigden van de Provincie Limburg, IVN-

afdelingen en andere belangstellenden. De opening werd verricht door een vertegenwoordiger van Dagblad de Limburger. Hierna sprak de juryvoorzitter, de heer Loek Peeters, het publiek toe. Peeters vertelde in zijn toespraak dat de 'Mediaprijs voor natuur' voor de laatste maal uitgereikt zou worden. De jury had gekozen om de laatste prijs uit te reiken aan het NHGL. De keuze viel op het genootschap voor het hele oeuvre aan studies en publicaties die in de laatste decennia zijn vervaardigd. De heer Peeters sprak de hoop uit dat het werk van de leden zijn vruchten blijft afwerpen. Vice-voorzitter, de heer R. Akkermans, nam hierna het woord. Een bloemlezing over de belevingswereld van genootschapleden passeerde de revue. Veel van de aanwezigen konden zich hierin herkennen.

Tijdens de officiële prijsuitreiking nam de voorzitter van het genootschap, de heer F. Coolen, de honneurs waar. Hij mocht een bronzen sculptuur in ontvangst nemen die een vleermuis in vogelvlucht voorstelt. Naast de sculptuur was er ook een geldprijs voor het genootschap. Tijdens de uitreiking vertelde voorzitter Coolen dat dit de enige prijs is die het genootschap ooit heeft gekregen voor het gehele scala aan onderzoek. Na afloop van de toespraak werd de uitreiking besloten door de hoofdredacteur van de Dagblad de Limburger. De bezoekers konden nog wat nakeuvelen onder het genot van een snack, een goed gekoelde 7-up en voor de liefhebbers 'unne pint'.

Ger Beckers

Dwaaldag Lacroixberg

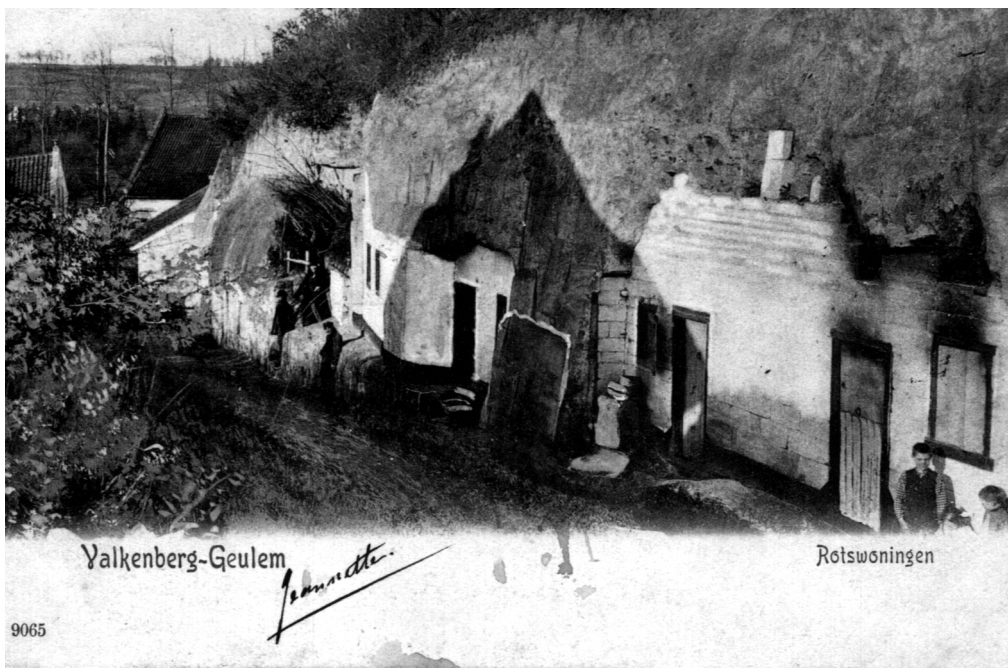

De vrijwilligers bedienen zich van de modernste technieken om ondergronds alle uithoeken te kunnen bereiken.

vragen u om uw auto zo te parkeren dat de omwonenden hier geen hinder van ondervinden.

Zoals u in de vorige SOK-Info al kon lezen komt er weer een dwaaldag in de Lacroixberg. Deze dwaaldag zal worden gehouden op zaterdag 7 oktober 2006. De organisatie is, net als de vorige keer, weer in handen van Ton Breuls. De berg kan worden betreden vanaf 09.00 uur s' ochtends en men kan dan de gehele dag vrij ronddolen. Ondergronds zullen Johan Janssen, Johan Willems en Berno Huls (samen met Ton Breuls vormen zij de VZW Hulpdienst groeven) als rondlopende / fietsende gidsen ons wijzen op de bijzonderheden van de groeve en ons zo nodig helpen de uitgang weer te vinden. Om 18.00 uur wordt iedereen weer buiten verwacht. Deze dwaaldag is alleen toegankelijk voor leden, introducés worden dus niet toegelaten! Er wordt verder van de bezoekers verwacht, dat iedereen een 'eigen risico'- verklaring ondertekent voordat de groeve wordt betreden. Wij

Namens het bestuur,
Rob Heckers

Deze afbeeldingen zijn ter beschikking gesteld door Peter Jennekens.

Rotswoningen Geulhem

De schaamte voorbij
in holen gekropen
plafond, wanden en vloer
uit mergelsteen gedreven
een droog dak een eigen stek
vocht de beste vriend

van alle comfort verstoken
spaarzaam water géén gemak
het hele huis één kamer
altijd samen, pover pact
het nooit dovende houtvuur
walmende warmte

romantisch, feeëriek
knus, één grote familie
zei de gek, de toerist
het leven noodgedwongen
vaker voor de voordeur
samen op straat

dagloner, handlanger
keuterboertje van niks
een kwadraatmeter tuin
de hondenkar met melkjuk
kinderkusjes voor een aalmoes
dieren als gezinslid

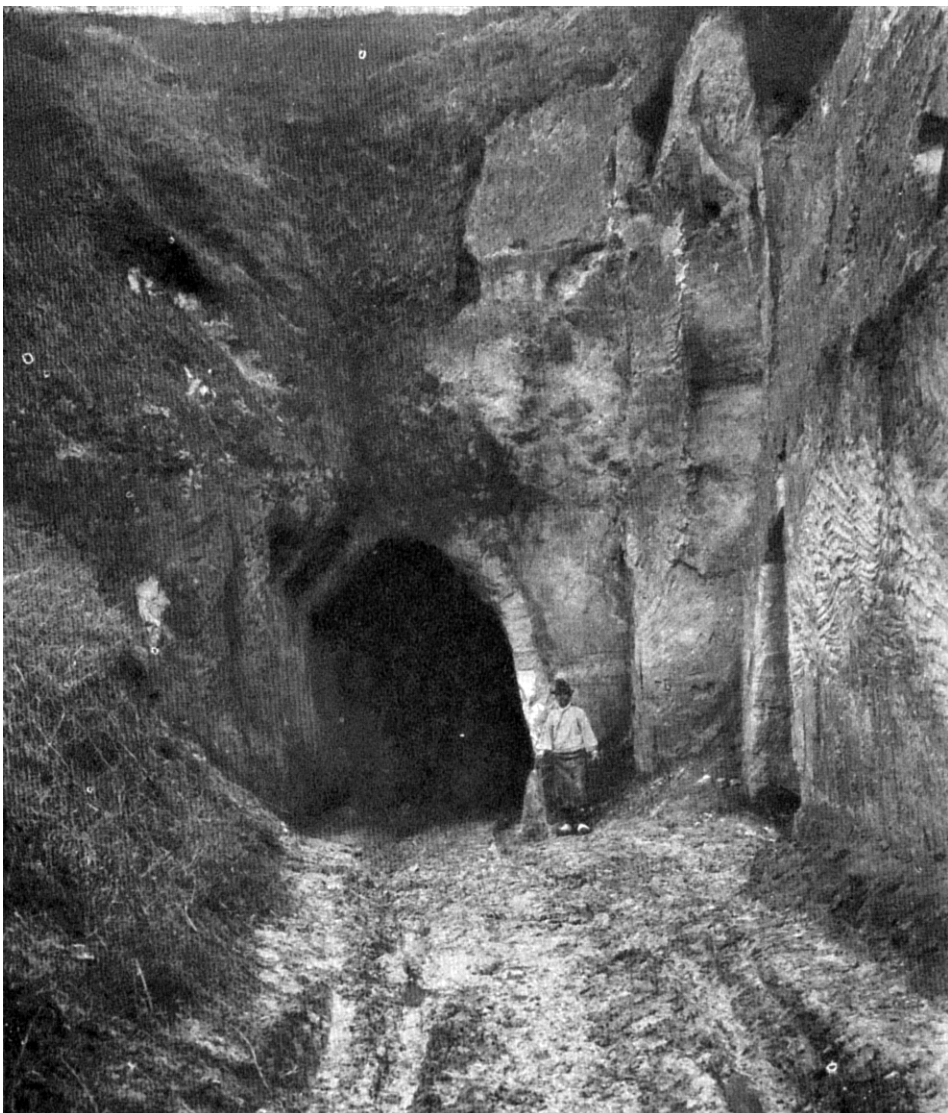
die ellende te zien
die armoede te ruiken
die ogen vol schaamte
de afgraving als bevrijding
god wat is het goed
goed dat dit voorbij is

John Hageman

Uit de oude doos

Uit mijn collectie een zéér oude afbeelding van een van de bekendste ingangen, de Zonneberg. Het speciale aan deze opname is dat er op de helling boven de ingang nauwelijks begroeiing aanwezig is. Ook de blokbreker, met zaag, die trots voor de foto poseert maakt het een bijzondere opname. Helaas handelt het hier om een niet gelopen briefkaart en heeft daarom geen poststempel, dus hoe oud deze opname is? Wie het weet mag het zeggen. Op een andere kaart van deze ingang staan er bomen boven aan de helling, deze kaart draagt het poststempel 1904. Die de afbeelding op de hier afgebeelde kaart is waarschijnlijk ouder.

Rob Heckers.

MEET THE UNDERGROUND PRESS

“37 Grottenwoningen en mergelhuizen beschermd” (*Het Belang van Limburg van 23 april 2006*) en **“Minister beschermt 37 mergelwoningen”** (*Het Laatste Nieuws van 24 april 2006*): in Kanne zijn 37 mergelhuizen, schuren, de molen, de pastorie en grotwoningen langs het **AVERGAT** beschermd. Onder bescherming vallen ook 7 dorpsgezichten. Dat is meestal een verzameling van (mergel)huizen en tuintjes, typisch voor het mergeldorp. “Intussen wordt ook onderzocht of Kanne één van de zeven Vlaamse erfgoedlandschappen wordt, waardoor ook de mergelgroeves een apart beschermstatuut krijgen”, aldus schepen voor groeven Ivo **THYS**.

“Amerikaan verdwijnt in krater in zitkamer” (*Het Laatste Nieuws van 26 april 2006*): het zal je maar gebeuren. Je zit rustig in je zetel naar de tv te kijken, als plotseling een enorme krater van 10 meter doorsnede onder de woonkamer ontstaat en je dondert met zetel en al in de diepte. Het overkwam een 32 jarige leraar in Alta (Amerika). Hij bracht het er niet levend vanaf. De oorzaak is waarschijnlijk een oude mijnschacht, waarop het huis in 1980 werd gebouwd. Zo, nu dan even tijd voor een kopje koffie op Chalet Bergrust?

“Caestertgroeve zonder Vlaamse toegang moeilijk te beschermen” (*HBvL van 27 april 2006*): oorspronkelijk werd gedacht dat het gangenstelsel via Vlaamse kant vrij vlot bereikbaar zou zijn door heropening van de zogenaamde **BROUWERIJ-INGANG**. Maar door ophoging van de Silexweg ligt de vroegere ingang nu meer dan 15 meter diep, waardoor er grootschalige en dure werken noodzakelijk zouden zijn. “Die toegang op het grondgebied van Riemst zou nochtans noodzakelijk zijn voor de bescherming als monument van de onderaardse groeven”, zegt monumentenschepen Ivo **THYS**.

“Fietsen door grot” (*Dagblad de Limburger van 1 mei 2006*): het parcours van de eerste Fietsdag Valkenburg liep gedeeltelijk door de **GEMEENTEGROT**. Toezichthouders keken er op toe dat niemand van de honderden toeristen een verkeerde gang in fietste. Kennelijk was de “Klauwpiep” niet in het bergklassement opgenomen...

“Sibbergroeve staat niet op instorten” (*DdL van 2 mei 2006*): in 2003 waarschuwde een blokkreker de gemeente Valkenburg voor roekeloze roofbouw en onveilige werkmethodes in de **SIBBERGROEVE**. Bureau Geocontrol (Roland **BEKENDAM**) werd ingehuurd om de stabiliteit te controleren en inventariseerde ook de stevigheid van de aardpijpen. Van acuut gevaar is geen sprake. Wel moeten in 8 van de 26 onderzochte deelgebieden gefaseerd voorzieningen worden aangebracht om mogelijke grootschalige instorting van pilaren te voorkomen. De werkzaamheden beginnen in 2007 en zullen vijf jaar duren.

“Het Mergel- en champignonmuseum in Zichen: de geschiedenis van unieke streek” (*Mosae Magazine van mei 2006*): Willy **WILLEMS** voert de bezoeker door het museum in Zichen, maar gaat eerst nog met de verslaggever ondergronds in zijn

PITJESBERG. Hij vertelt uitgebreid over alle aspecten in de groeven, ook de muntvondsten door de archeologen. *“Aanvankelijk sloegen ze in de achtertuin hun tentje op, later hebben we een tuinhuisje voor hen gebouwd. Jarenlang hebben ze hier zitten zoeken, die mannen van de universiteit van Maastricht”.* Maar het werk voor Prof. Dr. H. Bochman en de zijnen zat er blijkbaar op.....

“Ondergronds” (DdL van 5 mei 2006): mountainbiken in de Sibbergroeve is maar een saaie bedoening voor watjes, vergeleken met een mijn in Klopeinersee, op de grens van Oostenrijk en Slovenië. Daar kun je 600 meter diep ondergronds rossen over drie parcours: 7 Kilometer voor de beginners, 45 Kilometer voor de recreatieve bikers en een zware tocht van maar liefst 95 kilometer (www.stollenbiken.at) of www.klopeinersee.com.

“Over mergel en vuursteen” (Heuveland van 10 mei 2006): op 14 mei kan men met gidsen van de Nederlandse Geologische Vereniging afdeling Limburg een wandeling maken door het Geuldal rond Valkenburg om zo te ontdekken hoe Limburg zijn vorm heeft gekregen.

“Jesuit Caves. Underground World of Multicultural Harmony” (Northern Star NATO van juni 2006): een reisverslag van twee militaire bezoekers aan de Jezuïetenberg. De Tsjechische sergeant en schrijver van het artikel “was shocked” toen hij de plattegrond van zijn geboorteland op de wand van de groeve ontdekte. *“A few hundred kilometers away from my hometown, in the Jesuit Caves, I felt like at home”.*

“Valkenburg: meer geld voor mergel” (DdL van 2 juni 2006): de gemeente wil méér geld voor de mergel, die de blokbrekers winnen in de **SIBBERGROEVE**. Tot 2008 is een vaste prijs afgesproken, daarna wil men de contracten met de twee firma's (P. Kleynen uit Sibbe en F. Rouwet uit Ingber) echter openbreken. Vorig jaar betaalden de bedrijven, die 1500 kubieke meter mergel dolven, 14 Euro per kuub. Volgens de gemeente staan de opbrengsten niet in verhouding tot de kosten, die gemaakt moeten worden voor het onderhoud van het gangesstelsel.

Op 26 mei is Jef **GOYEN**, erevoorzitter en medeoprichter van de Stichting de Rotswoning overleden. (Kontaktblad Berg en Terblijft van 8 juni).

“Eerste Nederlandse cementindustrie lag niet in Maastricht” (DdL van 15 juni 2006): *“Vijlen, buitendorp van Vaals, het akeligste gat op deze aardkloot. Geen fatsoenlijk bier is hier te vinden. Geen aardige meid om wat te vrijen”.* Dat is de hartenkreet van de industrieel Habets, de man die de eerste cementfabriek van Nederland in Vijlen oprichtte. Sjeuf **FELDER** schreef er een boek over. Prijs 12 Euro bij de Geologische Vereniging Limburg (elwvanes@hotmail.com).

“Mie Mestreech” (DdL van 16 juni 2006): good old Erik **LAMKIN** is (je raadt het

nooit) óók secretaris van het processiecomité en het kerkbestuur van Wolder. Maar als de trots van Maastricht voert hij uiteraard de mergelgrotten op, zijn echte passie. Hij noemt daarbij zijn lidmaatschap van de **RRB** en de **SOK**. En wat is zijn mooiste plek van Maastricht? Uiteraard nabij de ingang van de **APOSTELGROEVE** met het prachtige uitzicht over het Jekerdal. 't Is 'm geraoje ouch!

“Gemeentegrot” (DdL van 20 juni 2006): elf bedrijven hebben interesse getoond om de exploitatie van de **GEMEENTEGROT** over te nemen van de gemeente. Ze hebben zes weken de tijd gekregen om een zogenaamd bidboek met in hun plannen in te dienen.

“100 Miljoen jaar Limburg vanuit de lucht” (HBvL van 24 juni 2006): een serie portretten van Belgische plaatsen vanuit de lucht gefotografeerd, nu van Kanne, met veel aandacht voor mergel en groeven. Opvallend een prachtige en bijna twee pagina's grote luchtfoto van Kanne met ondermeer de ingangen langs het Albertkanaal van de **MUISENBERG** en Exit 5 van de **BOSBERG**.

“Mergelgrot houdt het verleden vast” (DdL van 7 juli 2006): Rik **WILLEMSE**, oud-gids van de St. Pietersberg, is altijd gefascineerd geweest van namen van Amerikaanse soldaten uit WO II op de wanden in de groeven van Zuid-Limburg en is al lang op zoek naar de mensen achter die namen. Zo bracht hij een geëmotioneerde Amerikaan naar het opschrift met de naam van zijn vader (1944) in de **FLUWEELENGROT**.

“Kandidaten Gemeentegrot maken bidboek” (DdL van 10 augustus 2006): Valkenburg besloot vorig jaar de exploitatie van de **GEMEENTEGROT** af te stoten, omdat het runnen van de groeve niet tot de kerntaken van de gemeente behoort. De elf bedrijven, die zich kandidaat hebben gesteld voor het exploiteren van de grot leveren volgende week een zogeheten bidboek in, met de onderbouwing van hun plannen. Daarin moet ook zaken als marketing, promotie, personeelsbeleid en de huurprijs opgenomen zijn. Maar vooral zal gekeken worden naar een mogelijk nieuw en verrassend concept.

Met dank aan de trouwe correspondenten: Nini van Bergen, Philippe Duchateau, Peter Houben, Johan Janssen, Gilberte Nicolaes en Jacques Maes.

Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres: Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst. Telefoon/fax 012-454059. E-mail: tbreuls@skynet.be

Oude SOK-Mededelingen

Op het kantoor van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg zijn nog een aantal oude SOK-Mededelingen te koop: nummer 11,12,13,14,15,19,20,21,23 en 24. De nummers kosten 2,- Euro per stuk en per aanvraag komen daar 1,95 Euro aan portokosten bij. U kunt uw bestelling doorgeven aan ons kantoor: kantoor@nhgl.nl, telefoon 0475-386470.

Met vriendelijke groet,

Henk Heijligers, bureau manager Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

Bezoek onze vernieuwde website: www.nhgl.nl

Schenken aan het SOK-Documentatiecentrum

- Diverse krantenknipsels, origineel en kopie

- DVD "Vreigele bie de Bök"

Geschonken door Jacquo Silvertant

- CD-rom met 170 werkfoto's van diverse werkdagen, onder andere Scheulder, De Keel, Roothergroeve, en Houbenbergske.

Geschonken door Ger Wishaupt

- DVD met filmopnames van Limburg in Beeld, Roothergroeve en de Schoorberg.

Geschonken door Marcel Weiland

Peter Jennekens, beheerder documentatiecentrum

Deadline voor SOK-info 122, editie november 2006

10 oktober 2006

Niet vergeten!

Vrijdag 8 september 2006

Iedenavond in het

Natuurhistorisch Museum Maastricht

Aanvang 19.30 uur!

Groeven in beheer bij de SOK danwel de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisaties hebben een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve.

Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder:

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2^e Olav Hensing, Technische Commissie: 06 - 557 78 846.

3^e Ieder bestuurslid van de Van Schaikstichting of de SOK. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 2.

De SOK en de Van Schaikstichting stellen zich ten doel dat de afsluiting van de groeve binnen 24 uur hersteld is.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

De Sint-Pietersberg:

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Pim Houben	043-343 75 36
Flesschenberg	Jan Laumen	043-364 18 03
Gewandgroeven	Hub Geurts	043-601 24 16
Heerderberg (niet toegankelijk)	Henk Ramakers	043-407 19 64
Heideberggroeve	Hub Geurts	043-601 24 16
Houbenbergske	Marc Koch	043-486 22 01
Groeve de Keel	Luc Walschot	00-3212 44 13 50
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Koeleboschgroeve	Ed de Grood	00-3243 81 13 73
Nieuwe groeve	Han Bochman	043-601 01 58
Roothergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg	John Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve	Peter Jennekens	043-364 84 89
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-347 25 60

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg en het Noordelijk Gangenstelsel. Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK. Toezichhouder van de beide groeven is Harm Hovens, Bergerstraat 163, 6226 BC Maastricht, telefoon: 06-558 25 192.

De SOK-Info

is een uitgave van de
Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.